

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

MUISTIO
19.5.2020

LUONNOS

VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖS eräiden Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen mahdollistamien liikenteen todistusten ja lupien uusimisen tai niiden voimassaoloajan pidentämisen sekä määräaikaisten tarkastusten myöhentämisen soveltamatta jättämisestä**PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Ehdotetaan, että valtioneuvosto hyväksyisi sen, että Suomi ilmoittaa komissiolle, että se ei tule kansallisesti soveltamaan ajoneuvojen määräaikaistarkastuksia ja ajopiirturin määräaikaistarkastuksia koskevaa covid-19-tilanteesta johtuvaa EU-poikkeussäätelyä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Sitä sovelletaan seitsemän päivän kuluttua asetuksen voimaantulopäivästä. Asetuksen soveltamatta jättämistä koskevia ilmoituksia eli ajopiirturitarkastuksia koskevaa 4 artiklan 6 kohtaa ja määräaikaistarkastuksia koskevaa 5 artiklan 5 kohtaa sovelletaan kuitenkin heti asetuksen voimaantulopäivästä, joka tulee olemaan toukokuun lopussa tai kesäkuun alkupäivinä.

TAUSTA

Euroopan komissio antoi 29.4.2020 seuraavan liikennealan säädösehdotuksen, jonka tavoitteena on helpottaa liikenteen toimialan toimintaa covid-19-tartuntatautiepidemian aikana lisäämällä joustavuutta ja poistamalla hallinnollisia esteitä muun muassa tie-, rautatie- ja sisävesiliikenteessä: ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi erityisistä väliaikaisista toimenpiteistä covid-19-pandemian johdosta koskien eräiden todistusten, lupien ja valtuutuksien voimassaoloa sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja koulutusten lykkäämistä liikennealan lainsäädännössä (COM(2020) 176 final)”.

Ehdotus annettiin, koska koronavirus on aiheuttanut ennennäkemättömän haasteen jäsenvaltioille ja viranomaisille. Jäsenvaltioiden asettamien rajoitustoimenpiteiden johdosta kaikkia Euroopan unionin lainsäädännössä asetettuja aikarajoja ei ole voitu kaikissa tapauksissa noudattaa. Tämä koskee erityisesti ajanjaksoa välillä 1.2.-31.8.2020. Jotta voidaan taata sisämarkkinoiden toiminta, korkea liikenneturvallisuuden taso sekä oikeusvarmuus ja välttää mahdollisia häiriöitä markkinoiden toiminnassa, on tarpeen ottaa käyttöön tilapäisiä toimia, joilla jatketaan tiettyjä Euroopan unionin lainsäädännössä asetettuja aikarajoja.

Ehdotuksen pohjalta säädettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus covid-19:n leviämisen johdosta toteutettavista erityisistä ja väliaikaisista toimenpiteistä, jotka koskevat tiettyjen todistusten, lupakirjojen ja lupien uusimista tai niiden voimassaoloajan pidentämistä sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja jatkokoulutusten lykkäämistä tietyillä liikennelainsäädännön aloilla (jäljempänä *poikkeusasetus*).

Mainitussa poikkeusasetuksessa todetaan myös, että covid-19:n leviäminen on vaikuttanut koko unioniin, mutta eri tavoin. Vaikutukset ovat kohdistuneet jäsenvaltioihin eri asteisina ja eri ajankohdina. Kun otetaan huomioon, että tavanomaisesti sovellettaviin sääntöihin tehtävien poikkeusten olisi rajoitettava siihen, mikä on tarpeen, direktiivin 2006/126/EY, asetuksen (EU) N:o 165/2014,

direktiivin 2014/45/EU, asetuksen (EY) N:o 1072/2009, asetuksen (EY) N:o 1073/2009 ja direktiivin 2007/59/EY osalta jäsenvaltioiden olisi voitava jatkaa kyseisten säädösten soveltamista asetuksessa säädettyjä poikkeuksia soveltamatta, jos kyseisten säädösten soveltaminen on edelleen käytännössä mahdollista. Näin olisi oltava myös silloin, kun jäsenvaltio on kohdannut tällaisia vaikeuksia mutta toteuttanut asianmukaisia kansallisia toimenpiteitä niiden vähentämiseksi. Jäsenvaltiot, jotka päättävät käyttää kyseistä mahdollisuutta, eivät kuitenkaan saisi estää mitään talouden toimijaa tai yksityishenkilöä laskemasta sellaisten tässä asetuksessa säädettyjen poikkeusten varaan, joita sovelletaan jossakin toisessa jäsenvaltiossa, ja niiden olisi erityisesti hyväksyttävä luvat, toimiluvat ja todistukset, joiden voimassaoloaika on pidennetty tällä asetuksella.

Koska kysymyksessä on asetus, se tulee voimaan kaikissa jäsenmaissa ilman kansallisia toimenpiteitä ja on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

VALMISTELU

Poikkeusasetuksen käsittely aloitettiin neuvoston työryhmissä 5.5.2020. Jäsenvaltiot toivat esille erimaiden erilaiset tilanteet sekä taudin levinneisyyden että rajoitustoimien suhteen ja korostivat kansallisen liikkumavaran tarvetta.

Neuvoston neuvottelumandaatti Euroopan parlamentin kanssa käytäviin neuvotteluihin vahvistettiin pysyvien edustajien komitean kokouksessa (Coreper) 8.5.2020. Neuvottelumandaatti sisälsi jäsenvaltiolle mahdollisuuden olla soveltamatta ajokortteja, katsastusta, ajopiirtureita ja liikennelupia koskevia poikkeuksia, mikäli jäsenvaltio katsoo, ettei tilanne kansallisesti edellytä poikkeusten soveltamista.

Ehdotuksista äänestettiin Euroopan parlamentin täysistunnossa 14.5.2020, jonka jälkeen neuvoston on tarkoitus hyväksyä poikkeusasetus kirjallisessa menettelyssä 20.5.2020. Voimaan poikkeusasetus tulee julkaisupäivää seuraavana päivänä.

VAIKUTUKSET

Määräaikaiskatsastukset

Suomessa epidemiatilanne ei toistaiseksi ole haitannut ajoneuvojen katsastamista. Tästä johtuen ei voida pitää perusteltuna, että ajoneuvojen katsastusten määräaikoja pidennettäisiin Suomessa poikkeusasetuksessa säädetyllä tavalla. Määräaikaiskatsastukset ovat tärkeä osa ajoneuvojen liikennekelvoinnuden varmistamista, yleisen liikenneturvallisuuden ylläpitämistä ja ympäristön suojelemista. Poikkeussääntelyn soveltaminen vaikuttaisi kielteisesti katsastustoimijoiden elinkeinotoimintaan ja alan työllisyyteen. Katsastusten lykkääminen aiheuttaisi sen, että katsastustoimipaikkojen liikevaihto laskisi väliaikaisesti, mikä saattaisi pahimmillaan johtaa liiketoiminnan lopettamiseen. Katsastusten lykkäämisellä voisi olla myös julkistaloudellisia vaikutuksia sekä vaikutuksia katsastustoimipaikkojen työntekijöille, jos katsastustoimipaikat joutuisivat katsastusten siirtymisestä johtuen lomauttamaan tai irtisanomaan henkilöstöään.

Edellä mainittujen syiden vuoksi Suomi ilmoittaisi komissiolle asetuksen 5(5) artiklan mukaisesti, että se ei aio soveltaa ajoneuvojen katsastuksia koskevaa poikkeussääntelyä kansallisesti. Katsastusten suorittaminen jatkuisi siten jatkossakin normaalisti voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Ajopiirtureiden määräaikaistarkastukset

Myöskään ajopiirtureiden tarkastuksissa ei ole havaittu ongelmia. Tarkastuksia suorittavat Liikenne- ja viestintäviraston luvan saaneet korjaamot. Korjaamot toimivat normaalisti eikä tarkastuksiin liity covid19 -viruksen tarttumisriskiä, koska läheisiä henkilökontakteja on helppo välttää. Tarkastusten lykkääntyminen puolestaan lisäisi viallisten piirtureiden käyttämistä ja veisi pohjaa liikenneturvallisuuden kannalta tärkeästä ajoaikavalvonnasta. Tämän vuoksi poikkeusasetuksen soveltaminen Suomessa ei olisi tarkoituksenmukaista.

LAUSUNTOPALAUTE

Valtioneuvoston päätösehdotus oli kiireellisellä lausuntokierroksella x.5.–x.5.2020. Päätösehdotus oli lisäksi vapaasti kommentoitavana lausuntopalvelu.fi –portaalissa.

Pääasiallisesti lausunnoissa...

ASETUKSEN SISÄLTÖ JA PERUSTELUT

Määräaikaiskatsastukset

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/45/EU vahvistetaan moottoriajoneuvojen ja niidenperävaunujen määräaikaiskatsastuksia koskevat säännöt. Nyt kyseessä olevan asetuksen 5 artiklassa säädetään direktiivissä 2014/45/EU säädettyjen määräaikojen pidentämisestä. 5 artiklan 1 kohdan mukaan, määräaikaiskatsastukset, jotka olisi pitänyt tehdä 1.2.2020 ja 31.8.2020 välisenä aikana, olisi nyt tehtävä myöhemmin, mutta viimeistään seitsemän kuukauden kuluttua alkuperäisestä määräajasta, ja asianomaisten todistusten olisi pysyttävä voimassa kyseiseen myöhempään määräpäivään saakka.

Poikkeusasetuksen 5 artiklan 5 kohdassa säädetään mahdollisuudesta olla soveltamatta poikkeusäytäntelyä. Kohdan mukaan, jos jäsenvaltiolla ei ole ollut eikä sillä todennäköisesti tule olemaan vaikeuksia, jotka tekisivät katsastusten suorittamisesta tai katsastustodistusten antamisesta käytännössä mahdotonta 1 päivän helmikuuta 2020 ja 31 päivän elokuuta 2020 välisenä aikana covid19:n leviämisen johtuvien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi, tai jos jäsenvaltio on toteuttanut asianmukaisia kansallisia toimenpiteitä tällaisten vaikeuksien vähentämiseksi, kyseinen jäsenvaltio voi päättää olla soveltamatta 1 ja 2 kohtaa ilmoitettuaan asiasta ensin komissiolle. Komissio ilmoittaa asiasta muille jäsenvaltioille ja julkaisee ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Jäsenvaltio, joka on päättänyt ensimmäisessä alakohdassa säädetyn mukaisesti olla soveltamatta 1 ja 2 kohtaa, ei saa estää minkään sellaisen talouden toimijan tai yksityishenkilön rajatylittävää toimintaa, joka on laskenut sellaisten 1 ja 2 kohdassa säädettyjen poikkeusten varaan, joita sovelletaan joskin toisessa jäsenvaltiossa.

Poikkeusasetus antaa siten jäsenvaltioille mahdollisuuden olla soveltamatta poikkeusäytäntelyä, jos ne ilmoittavat siitä komissiolle (ns. opt-out). Muuten poikkeusäytäntely tulee jäsenvaltiossa suoraan sovellettavaksi sellaisenaan.

Edellä selostetun mukaisesti Suomessa epidemiatilanne ei ole haitannut ajoneuvojen katsastamista, mistä johtuen ajoneuvojen katsastuksen määräaikojen pidentämistä asetuksessa säädetyllä tavalla ei voida pitää perusteltuna.

Näin ollen Suomi ilmoittaisi komissiolle asetuksen 5(5) artiklan mukaisesti katsastuksia koskevan poikkeussääntelyn kansallisesta soveltamatta jättämisestä.

Ajopiirturin määräaikaistarkastukset

Ajoaikojen valvontaan käytettäviä ajopiirtureita koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 165/2014 23 artiklan 1 kohdan mukaan ajopiirturit on tarkastettava säännöllisin väliajoin hyväksytyissä korjaamoissa ja tarkastus on suoritettava vähintään kahden vuoden välein.

Poikkeusasetuksen 4 artiklassa annettaisiin jäsenvaltioille mahdollisuus tehdä tarkastukset, jotka olisi pitänyt tehdä 1 päivän maaliskuuta 2020 ja 31 päivän elokuuta 2020 välisenä aikana, viimeistään kuuden kuukauden kuluessa päivästä, jona ne olisi ollut tehtävä. Ajopiirtureiden määräaikaistarkastukset koskevat Suomessa vuosittain noin 40 000 ajoneuvoa.

Edellä selostetun mukaisesti Suomessa ei ole havaittu vaikeuksia ajopiirturitarkastusten suhteen ja tarkastukseen luvan saaneet korjaamot toimivat normaalisti. Tarvetta poikkeuksiin ei siis Suomessa ole. Tämän vuoksi ehdotetaan, että EU:n poikkeusasetuksen 4 artiklassa säädettyä poikkeusmahdollisuutta ei käytetä ja että tästä ilmoitetaan komissiolle. Ehdotus olisi linjassa edellä mainitun katsastukseen liittyvän ehdotuksen kanssa.

Muut komission asetusehdotukseen sisältyvät poikkeusmahdollisuudet

Asetukseen sisältyy jäsenvaltioiden oikeus poiketa myös

- maanteiden kansainvälisen kaupallisen henkilö- ja tavaraliikenteen edellyttämien yhteisöluopien voimassaoloajan pidentämisestä kuudella kuukaudella,
- yhteisöön sijoittautuneiden kuljetusyritysten yhteisön ulkopuolelta palkkaamien kuljettajien tarvitseman kuljettajatodistuksen voimassaoloajan pidentämisestä kuudella kuukaudella, sekä
- ajokorttien voimassaoloajan pidentämisestä.

Näissä tapauksissa ei ole liikenneturvallisuuden perustuvia syitä olla käyttämättä asetuksen sallimia pidennyksiä. Jos yhteisö lupien ja kuljettajatodistusten pidennys jätettäisiin käyttämättä, suomalaiset kuljetusyritykset joutuisivat hieman huonompaan asemaan pidennyksiä sallivien valtioiden kuljetusyrityksiin verrattuna uusimisen vaatiman hallinnollisen menettelyn ja siihen liittyvien maksujen vuoksi. Iäkkäiden henkilöiden ajokorttien uusimiseen puolestaan liittyy epidemiaan sairastumisen riski ajokortin uusimishakemuksen ja siihen liittyvän lääkäriin käynnin yhteydessä. Myös terveydenhoidon kuormittamista olisi vältettävä. Tämän vuoksi Suomessa ei näiltä osin ole syytä käyttää mainittua mahdollisuutta olla soveltamatta EU-asetuksessa säädettyjä poikkeuksia.

Valtioneuvosto antoi toukokuussa esityksen eduskunnalle liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön covid-19-epidemiasta johtuvien poikkeusolojen vuoksi tehtäviksi väliaikaisiksi muutoksiksi (HE 62/2020 vp). Sen käsittelyssä eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta hyväksyi mietinnössään (LiVM 3/2020 vp) liikenne- ja viestintäministeriön ehdotuksen jättää ajokortteihin liittyvät kansalliset poikkeukset pois laista. Kansalaispalautteen perusteella ajokortteja koskeva poikkeus olisi koronatilanteen aikana kuitenkin tarpeen ja ministeriö arvioi, että asetuksen tuoma jousto helpottaisi kansalaisten elämää.

Valtaosa jäsenvaltioista on yleisesti ilmaissut suhtautuvansa poikkeusasetukseen myönteisesti, joten siinä säädettyjä poikkeusmahdollisuuksia tultaneen käyttämään useissa muissakin maissa.

VOIMAANTULO

Kirje Euroopan komissiolle määräaikaistarkastuksia ja ajopiirturin tarkastusvelvollisuutta koskevien myöhentämismahdollisuuksien käyttämättä jättämisestä lähetettäisiin valtioneuvoston päätöksen jälkeen, ja poikkeukset Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta tulisivat voimaan asetuksen voimaantullessa.

ESITYS:

Esitetään, että valtioneuvosto päättää, että Suomessa ei sovelleta ajoneuvojen määräaikaistarkastuksia ja ajopiirturin määräaikaistarkastuksia koskevaa poikkeussäätelyä, josta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2020/XX covid-19:n leviämisen johdosta toteutettavista erityisistä ja väliaikaisista toimenpiteistä, jotka koskevat tiettyjen todistusten, lupakirjojen ja lupien uusimista tai niiden voimassaoloajan pidentämistä sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja jatkokoulutusten lykkäämistä tietyillä liikennelainsäädännön aloilla ja että tästä ilmoitetaan Euroopan komissiolle.